

FRANCISZKA WANDA WAWRO
Lublin

KOBIETA W PARAFII I W ŻYCIU SPOŁECZNYM WEDŁUG OCZEKIWAŃ KOŚCIOŁA

Podjęty temat może inspirować do wielowątkowej refleksji zarówno w płaszczyźnie teologicznej, jak i socjologicznej. Ze względu na zainteresowania i specyficzne uprawnienia socjologa podejmiemy próbę ukierunkowania refleksji, przede wszystkim postrzegając parafię jako przestrzeń społeczną czy też specyficzne środowisko społeczne z właściwymi mu potrzebami i problemami, w tym kontekście zaś – rolę kobiety z uwzględnieniem jej cech, potrzeb, aspiracji i możliwości. Socjolog nawiązujący do chrześcijańskiej koncepcji człowieka i życia społecznego nie może – co należy podkreślić – zupełnie pominąć także aspektu teologiczno-eklezyjnego i pastoralnego tego zagadnienia, zwłaszcza definiując tak złożoną rzeczywistość, jaką jest parafia – jej istota i funkcje. W związku z tym nieuniknione jest użycie w tym artykule pojęć nie związanych zazwyczaj z socjologią, takich np. jak apostołstwo, ewangelizacja, powołanie, zasada miłości czy innych, pomocnych w określeniu roli i zadań kobiety w „przestrzeni eklezyjalnej” ze względu na specyficzne jej cechy, rozpoznane i docenione w nauce Kościoła, co znalazło szczególny wyraz w nauczaniu Jana Pawła II.

Wyrażeniem odpowiednim, w pewnym zakresie umożliwiającym określenie istoty i funkcji w aspekcie teologiczno-pastoralnym i socjologicznym, jest pojęcie środowiska. W ujęciu pastoralnym parafia jest środowiskiem życia nadprzyrodzonego, społecznością, która powstała i ma się rozwijać ze względu na misję zbawczą Kościoła. Celem pastoralnej działalności Kościoła, a więc i parafii, jest zjednoczenie ludzi z Chrystusem, przy czym akcentuje się społeczny wymiar tego zjednoczenia, które w swej istocie jest zjednoczeniem osób między sobą – w Chrystusie. Dlatego niekiedy określa się parafię jako

„mały Kościół” lub „większa rodzina duchowa”¹. Z faktu zaistnienia tej nadprzyrodzonej wspólnoty wynikają także określone konsekwencje również dla szerszej społeczności, która niekiedy – choć włączona pod względem terytorialnym w granice parafii – może się nie poczuwać do pełnej łączności z tą właśnie wspólnotą. Wobec tej społeczności powinna mieć zastosowanie teologiczna zasada przepojenia duchem Ewangelii całej rzeczywistości, w jaką właśnie jest wpisana parafia².

Parafia zatem jest specyficznym środowiskiem, na które składają się elementy nadprzyrodzone i doczesne, ma bowiem na względzie jednocześnie perspektywę wieczną oraz dobro doczesne człowieka i społeczności ludzkiej. Można powiedzieć, że środowisko parafialne z jednej strony jest skoncentrowane na dążeniu do osiągnięcia wiecznej ojczyzny poprzez wiarę, kult i miłość – i te właśnie elementy wyznaczają podstawowe, czyli ściśle religijne funkcje parafii³. Z drugiej zaś strony życie religijne jest motywem i ważnym czynnikiem inspirującym wiernych do kształtowania rzeczywistości społecznej według zasad Ewangelii.

Pasterska funkcja parafii określana jest jako spójny system działań dla integralnego dobra człowieka, przy czym dobrem jest tu wszystko to, co doskonali jego naturę duchowo-fizyczną. Działalność parafii zmierzająca do doskonalenia porządku doczesnego jest zawsze skierowana do konkretnych osób żyjących w konkretnej rzeczywistości cywilizacyjnej współczesnego im świata, dlatego musi uwzględniać różnorakie problemy stanowiące wyzwanie czasów.

Dla dopełnienia charakterystyki parafii należy dodać, że jest ona środowiskiem: a) wiary i eschatologicznej nadziei; b) modlitwy, uwielbienia i pokuty – a więc życia wewnętrznego i świętości; c) kultu i życia eucharystycznego; d) wychowawczym; e) aktywnej miłości i działania dla dobra wspólnego; f) realizacji powołań i apostołstwa; g) chrześcijańskiej kultury; h) doskonalącym ducha pracy; i) realizowania zasad pokoju; j) leczenia i pomocy osobom chorym, zwłaszcza duchowo⁴.

W każdym z tych aspektów istotna jest dbałość o rozwój wewnętrzny członków parafii, głównie o dawanie świadectwa wiary i miłości, rozwijanie cnót ewangelicznych, kierowanie się kryteriami moralnymi w ocenie zdarzeń,

¹ J. M a j k a, *Socjologii parafii*, Lublin 1971, s. 52.

² F. W o r o n o w s k i, *Zarys teologii pastoralnej*, Warszawa 1978, s. 32-33.

³ M a j k a, dz. cyt., s. 53.

⁴ Por. W o r o n o w s k i, dz. cyt., s. 36-49.

ale również o adekwatne reagowanie na potrzeby osób żyjących w społeczności parafialnej.

W tym wieloaspektowym ujęciu parafii jest uwypuklona cecha jej dynamiczności, aktywności, stałego rozwoju, ciągłego poszukiwania nowych środków, sposobów oraz możliwości nie tylko doskonalszej realizacji wymiaru duchowego życia, lecz także polepszenia doczesnej egzystencji człowieka, co znajduje wyraz w podejmowaniu przez parafię tzw. funkcji uzupełniających, określanych jako ekstensywne funkcje parafii⁵.

Funkcje ekstensywne parafii – rozmaicie definiowane przez socjologów⁶ – obejmują wielorakość życia społecznego, a więc np. wychowanie, oświatę, technikę, ekonomię, gospodarkę, administrację, opiekę czy politykę. Wymienia się następujące typy funkcji ekstensywnych: a) opiekuńczo-zabezpieczająca; b) kulturalno-oświatowa; c) rekreacyjna; d) administracyjno-gospodarcza; e) doradczo-interwencyjna⁷.

Wzajemne relacje wszystkich wymienionych i pełnionych w środowisku parafialnym funkcji (wydzielonych tylko ze względów metodologicznych, gdyż są one ze sobą integralnie związane) są uzależnione w znacznej mierze od tła społeczno-kulturowego i ustrojowego. Funkcje ekstensywne w sposób szczególnie muszą być bowiem „wyczulone” na wszelkie przeobrażenia o charakterze społecznym.

Poszukując w środowisku parafialnym miejsca dla kobiety, odwołujemy się przede wszystkim do posoborowej wizji usytuowania laikatu w życiu Kościoła. Sobór Watykański II podjął reformę potrydenckiego modelu Kościoła i parafii, akcentując potrzebę uaktywnienia osób świeckich i ich zaangażowania w apostołstwo i współodpowiedzialność za losy Kościoła i świata⁸. W dokumentach soborowych czytamy najpierw zalecenie, by osoby świeckie, mężczyźni i kobiety, były przez hierarchię Kościoła angażowane do zadań służących celom duchowym⁹, co w późniejszych interpretacjach jest dookreś-

⁵ E. Firli, E. Jarmoch, K. Rosa, W. Zdaniewicz, *Rola parafii rzymsko-katolickiej w organizacji życia społecznego na szczeblu lokalnym (raport z badań ogólnopolskich)*, Warszawa 1990, s. 117.

⁶ Tamże, s. 118.

⁷ R. Kamiński, *Funkcje parafii*, „Wiadomości Diecezjalne Podlaskie”, 1984, nr 7-8, s. 212; Firli [i in.], *Rola parafii*, s. 119.

⁸ Dekret o apostołstwie świeckich *Apostolicam actuositatem*, nr 9.

⁹ KK 33.

lane – osoby te mają prawo do spełniania urzędów, np. w krajowych komisjach powiązanych z Krajowymi Konferencjami Biskupów¹⁰.

Mocniej niż dokumenty soborowe rolę i miejsce świeckich w parafii akcentuje adhortacja *Evangelii nuntiandi* Pawła VI, w której czytamy:

Ludzie świeccy, którzy ze względu na swój stan żyją w świecie i spełniają różne funkcje doczesne, winni wobec tego wykonywać swoisty rodzaj ewangelizacji [...]. Ich bezpośrednim i pierwszym zadaniem nie jest zakładanie czy rozwój wspólnot kościelnych (chodzi tu o wspólnoty formalne, głównie parafie), bo to jest rola właściwa pasterzom, ale pełne uaktywnienie wszystkich chrześcijańskich, ewangelicznych sił i mocy ukrytych, już obecnych i czynnych w świecie. Polem właściwym dla ich ewangelizacyjnej aktywności jest szeroka i bardzo złożona dziedzina polityki, życia społecznego, gospodarki, dalej dziedzina kultury, nauki i sztuki, stosunków międzynarodowych, środków przekazu społecznego, do tego dochodzą niektóre dziedziny szczególnie otwarte na ewangelizację, jak miłość, rodzina, wychowanie dzieci i młodzieży, praca zawodowa, cierpienie ludzkie¹¹.

W cytowanym dokumencie jest także mowa o tym, że w parafiach winny być tworzone tzw. odpowiednie misteria pełniące posługę laikatu, dostosowane do wymogów czasów współczesnych.

W dokumentach Kościoła zaakcentowano również prawo i szanse kobiet do wypowiedzania swego zdania w sprawach dotyczących Kościoła, co może mieć miejsce także na konferencjach biskupów.

W czasie synodu w 1987 r. biskupi wypowiedzieli sprzeciw wobec jakichkolwiek przejawów dyskryminacji kobiet w rodzinie, w życiu społecznym i publicznym; wyrazili również życzenie, by kobiety były częściej zapraszane do aktywniejszego udziału w radach i innych strukturach działalności duszpasterskiej Kościoła¹². Potwierdzeniem tego, iż nauka Kościoła nie pozostała słowem, lecz wprowadzono ją do praktyki, jest chociażby obecność świeckich, w tym także kobiet, na VIII Synodzie Biskupów. Jan Paweł II tak ich określił:

Niektórzy z nich zostali zaproszeni na synod [...] są to matki i ojcowie rodzin [...] wnoszą oni zarazem ze swym świadectwem i udziałem w dyskusji autentyczną rzeczywistość zaangażowania świeckich w misji Kościoła dla zbawienia świata¹³.

¹⁰ *Papieska Komisja Interpretacji Dokumentów Soboru Watykańskiego II*, AAS 1970, s. 792.

¹¹ KK 37.

¹² Z. N a r e c k i, *O powinnościach katolików świeckich*, „Materiały Problemowe”, 12(1986), s. 71.

¹³ „Chrześcijanin w świecie”, 20(1980), s. 207.

W nauce posoborowej oczekuje się od kobiety, by dzięki swym predyspozycjom osobowościowo-moralnym przekształcała własne środowisko życia w ognisko domowe, co miałyby szczególne znaczenie w tzw. cywilizacji męzczyzny i w sytuacji dominacji postępu technicznego¹⁴. W sposób szczególny chcemy w tym miejscu odwołać się do nauczania Jana Pawła II, w którym sporo uwagi poświęcono roli kobiety w Kościele, powołując się na specjalny charyzmat wrażliwości na dobro oraz dyspozycyjność w służbie innym osobom. Mamy na myśli zwłaszcza *List apostolski „Mulieris dignitatem”* (sierpień 1988), *Adhortację apostolską „Christifideles laici”* (30 grudzień 1988), a zwłaszcza przesłanie Jana Pawła II do sekretarza generalnego IV Światowej Konferencji ONZ poświęconej kobiecie, zorganizowanej pod hasłem „Niezbывalna godność kobiet i ich uczestnictwo w życiu społecznym”. W tym przesłaniu Ojciec św. upomina się o poszanowanie godności kobiety, potępiając zjawisko jej dyskryminacji w życiu społecznym i publicznym, gdzie staje się ona niejednokrotnie ofiarą marginalizacji. W przesłaniu mocno jest podkreślony wkład kobiety w różne dziedziny życia zarówno w przeszłości, jak i obecnie¹⁵. Papież stwierdza:

A jednak bardzo często to właśnie kobiety zachowują resztki ludzkiej godności, bronią rodziny, przekazują wartości kulturowe i religijne, stawiając czoła sytuacjom głębokiego ubóstwa, zniszczeniom spowodowanym przez konflikty i wojny oraz przez tragedię migracji. Historia jest pisana prawie wyłącznie jako opowieść o dokonaniach mężczyzn, podczas gdy jej lepsza część jest bardzo często kształtowana przez wytrwałe i konsekwentne działanie kobiet na rzecz dobra¹⁶.

Mocniej jeszcze w liście do kobiet – w związku z IV Światową Konferencją w Pekinie (wrzesień 1995 r.) poświęconą kobiecie – papież akcentuje fakt „głębokiego wpisania się” kobiety w dobro społeczeństwa i Kościoła. Papież pisze: „[...] Nadeszła pora, by z odwagą, jakiej wymaga pamięć, popatrzyć na długie dzieje ludzkości, w które kobiety wniosły wkład nie mniejszy niż mężczyźni, a w większości wypadków w warunkach o wiele trudniejszych”¹⁷. Podkreślając geniusz kobiety – zaznaczony w Kościele na prze-

¹⁴ Papieska Rada Świeckich, *Nowa ewangelizacja dla budowania społeczeństwa*, „Życie Katolickie”, 3(1988), s. 46.

¹⁵ *Przesłanie Jana Pawła II do sekretarza generalnego IV Światowej Konferencji ONZ poświęconej kobiecie „Niezbывalna godność kobiet i ich uczestnictwo w życiu społecznym”*, „L'Osservatore Romano”, 14(1995), nr 8-9, s. 18.

¹⁶ Tamże, s. 19.

¹⁷ Tamże, s. 21.

strzeni jego dwutysięcznej historii – papież odwołuje się do pamięci i wzórów kobiet świętych, ale także tych, które tworzyły wielkie dzieła społeczne zwłaszcza w służbie ubogim. Wkład kobiety w życie Kościoła, całych społeczeństw i narodów, jest – jak pisze papież – przede wszystkim natury „duchowej i kulturowej”, ale także społeczno-politycznej i ekonomicznej; jest wkładem w społeczno-etyczny postęp. Papież podkreśla pośrednio specyficzne predyspozycje kobiety, które jak gdyby „kierują” ją do działania w określonych dziedzinach, przy czym wychowanie jest tu według niego najważniejszą funkcją kobiety. Wychowanie przy udziale kobiet dokonuje się

w przedszkolach, szkołach, uniwersytetach, domach opieki, parafiach, stowarzyszeniach i ruchach. Wszędzie tam, gdzie potrzebna jest praca formacyjna, kobiety wykazują ogromną gotowość do poświęcania się szczególnie na rzecz najsłabszych i bezbronnych. Poprzez taką służbę urzeczywistniają one formę macierzyństwa afektywnego, kulturowego i duchowego, które ze względu na wpływ, jaki wywiera na rozwój osoby i na przyszłość społeczeństwa, ma nieocenioną wartość¹⁸.

Oprócz powyżej wymienionych zadań kobiety pojawia się w sposób subtelny także myśl papieża na temat roli w Kościele, jaką pełnią w nim jego członkowie ze względu na płeć. Nie mogą być one narzucone, lecz powinny wypływać ze specyfiki bycia mężczyzną i kobietą. Myśl tę odnajdujemy także w przemówieniu Ojca św. pt. „Szerokie pole do działań kobiety w Kościele”, w czasie audiencji generalnej 13 lipca 1994 r. Poszukując definicji dla miejsca kobiety w Kościele, Jan Paweł II zwraca uwagę najpierw na właściwe jej predyspozycje i cechy usprawniające do wykonywania określonych zadań w Kościele. Papież mówi, że „intuicyjna natura inteligencji kobiety, sprawiająca, że jest ona bardziej otwarta na prawdę objawioną, wykazuje większą zdolność odczytywania sensu wydarzeń i do przyjęcia orędzia ewangelizacyjnego”¹⁹. Te cechy predysponują kobietę, by na wzór Maryi dawała świadectwo wiary i podejmowała aktywność ewangelizacyjną. Zadanie przekazywania wiary ma podjąć kobieta przede wszystkim w rodzinie, ale także – według papieża – odwołującego się do swego wcześniejszego stwierdzenia w dokumencie *Christifidelis laici* – „w różnych miejscach związanych z wychowaniem”, a ujmując sprawę jeszcze szerzej w dziedzinie katechezy. Ponadto papież stwierdza

serce kobiety jest wyrozumiałe, wrażliwe i współczujące, co pozwala jej wyrażać miłość delikatną w formie subtelnej i konkretnej. Wiemy, że w Kościele liczne kobiety – zakonne i świeckie, mężatki i niezamężne – zawsze starały się nieść ulgę ludziom cierpiącym. Pozostawiły one wspaniałe przykłady niesienia pomocy ubogim, chorym,

¹⁸ Tamże, s. 21-22.

¹⁹ J a n P a w e ł I I, „Szerokie pole do działań kobiety w Kościele” – audiencja generalna 13 lipca 1994 r. „L’Osservatore Romano”, 15(1994), nr 8, s. 24.

niedomagającym, niepełnosprawnym i tym wszystkim, którzy byli i często nadal są opuszczeni lub odepchnięci przez społeczeństwo. Ileż imion cisnie się na usta, gdy wspomina się te heroiczne postacie pełne miłości praktykowanej z właściwym dla kobiety taktem i umiejętnością zarówno w obrębie rodzin, jak i instytucji, wobec chorych fizycznie, jak i wobec osób przeżywających udrękę moralną, ucisk i wyzysk²⁰.

Ojciec św. wskazuje także na fakt, że istotnym polem aktywności apostołskiej kobiet w Kościele jest animacja liturgii, określona jako swoista współpraca kobiety z kapłanem w celebracji eucharystycznej. Istotne jest także papieskie wskazanie, że współpraca kobiety w dziele ewangelizacji zaznaczyła się już poprzez postać Maryi i innych niewiast. Papież stwierdza, że

[...] Powtarza się ona nieskończoną ilość razy, począwszy od pierwszych wieków chrześcijaństwa, przyjmując formę działalności wychowawczej lub oświatowej zarówno poprzez udział w apostołacie o charakterze kulturowym, jak i działalność społeczną i współpracę z parafią, diecezją i różnymi instytucjami katolickimi²¹.

Wspomniane wypowiedzi i dokumenty nauczania papieskiego w żadnym jednak miejscu nie precyzują dokładnie zadań kobiety w Kościele, także w jego wymiarze parafialnym. Można sądzić, że kobieta ma je sama odczytywać. W świetle przedstawionych zaleceń, zachęty i oczekiwań Kościoła interesujące jest także to, iż w literaturze teologiczno-pastoralnej i socjologicznej nie ma treści porządkujących szczegółowe role kobiet w Kościele²². Rozważania na ten temat można zatem przeprowadzić wyłącznie na podstawie przytoczonych przykładów nauczania Kościoła (w którym jednak rola kobiety w Kościele nie jest dostatecznie uszczegółowiona) oraz istniejących już doświadczeń poszukiwania przez samą kobietę miejsca dla jej specyficznych predyspozycji i możliwości posługi innym.

Rodzi się jednak także pytanie o realny udział kobiet w aktualnej rzeczywistości polskiej w tym szczególnym „wyrazie” Kościoła, jakim jest parafia. Można pytać także samą kobietę o jej aspiracje związane z funkcjonowaniem parafii.

Nie będzie wielkim ryzykiem stwierdzenie, że kobiety poprzez własny zmysł dostrzegania potrzeb w swym otoczeniu, swą intuicją i otwartością

²⁰ Tamże, s. 25.

²¹ Tamże.

²² W wydanej niedawno publikacji ks. E. Werona pt. *Budzenie olbrzyma* (Poznań 1995) z zakresu teologii pastoralnej, poświęconej właśnie w sposób szczególny roli i aktywności laikatu w Kościele, można znaleźć wprawdzie rozdział pt. „Mężczyzna we wspólnocie parafialnej i diecezjalnej”, jednak nie ma w niej treści dotyczących działalności kobiet.

wyprzedziły – angażując się w funkcje religijne i ekstensywne w parafii – konkretne nauczanie Kościoła, które je dowartościowało formalnie i w sposób dobitny jak gdyby z pewnym opóźnieniem. Nie ma jednak szczegółowych badań i nie prowadzi się ewidencji, które by w sposób naukowy to dokumentowały. Jest doświadczenie życia i działalności Kościoła w Polsce zarówno okresu przedwojennego, jak i po wojnie. Kobieta była postrzegana w parafii głównie w płaszczyźnie jej aktywności charytatywnej. Skonkretyzowanym wyrazem pracy charytatywnej kobiet była np. opieka moralna nad kobietami zagrożonymi moralnie, świadczenia materialne wobec ubogich i potrzebujących, pomoc w poszukiwaniu pracy, pogrzeby osób ubogich itp. Nie zawsze była to jednak działalność mieszcząca się ściśle w granicach parafii (dużą rolę odgrywały tutaj zgromadzenia zakonne, a także różne stowarzyszenia skupiające kobiety, które odczytywały swój charyzmat pomocy ubogim, np. Stowarzyszenie św. Wincentego à Paulo, Stowarzyszenie Pań Miłosierdzia).

Charakteryzując działalność charytatywną w parafii w okresie powojennym należy stwierdzić – powołując się na rozeznanie T. Kukołowicz – że w tej dziedzinie życia parafii zdecydowanie dominują kobiety, głównie w wieku średnim i starsze. Mają one różny poziom wykształcenia. Reprezentują różne środowiska społeczne i zawodowe – często są to pielęgniarki, nauczycielki, lekarki, ale także gospodynie domowe czy osoby określające siebie jako działaczki społeczne. Najwłaściwszą formą tej działalności są tzw. duszpasterstwa charytatywne, których zadaniem jest objęcie pomocą chorych, niepełnosprawnych, inwalidów, osób starszych, rodzin wielodzietnych, samotnych matek, dzieci osieroconych, osób w sytuacjach losowych, młodzieży dotkniętej różnego rodzaju patologiami – by wymienić tylko najistotniejsze²³.

Działalność charytatywna kobiet została zaakcentowana w pierwszej kolejności dlatego, że w tym wymiarze najmocniej zaznacza się charyzmat kobiecej roli w parafii, a poprzez to kobiety przyczyniają się zarówno do pełnienia funkcji religijnej, jak i ekstensywnej zarazem. Jest to jednocześnie ich wkład w tworzenie środowiska opiekuńczego i wychowawczego parafii. Podkreślić należy także zaangażowanie kobiety w rozwiązywanie problemów rodziny, kobiet, dzieci w ramach zorganizowanych form pomocy takich, jak duszpasterstwa rodzinne na terenie parafii. Praca tego typu duszpasterstw jest znana i nie będziemy jej tu bliżej omawiać. Wspomnieć należy tylko, że obejmują one różne formy inicjatyw – od poradnictwa dla małżonków i na-

²³ T. K u k o ł o w i c z, *Spoleczno-pastoralna działalność kobiet w parafii i diecezji*, [w:] t a ż, *Spoleczno-religijna działalność parafii. Doświadczenia polskie i niemieckie*, Stałowa Wola 1992, s. 118.

rzeczonych poczynając poprzez systematyczną formację do życia w rodzinie opartą na zasadach chrześcijańskich aż po pomoc chorym w tzw. domowych hospicjach, pomaganie samotnym matkom, rodzinom więźniów, a w sposób szczególnie – aktywność w kierunku ochrony życia nie narodzonych. Zaangażowanie kobiet w duszpasterstwo rodzin można określić jako odczytywanie przez nie znaków czasu, specyficznych uwarunkowań i potrzeb rodziny, ale także jako sprzeciw ich sumienia, wyrażony w społecznym wymiarze wobec ustawy legalizującej aborcję. Kierując się wnioskami prof. Kukołowicz dotyczącymi diecezji warszawskiej, można stwierdzić, że w ten typ działalności parafialnej angażują się kobiety w wieku 31-45 lat, głównie zamężne, mające dwoje dzieci. Ich wykształcenie jest na ogół średnie lub wyższe. Wspomagającą formą duszpasterstwa rodzin są także stowarzyszenia typu Rodzina Rodzin, Przymierze Rodzin czy organizacje antyaborcyjne, których inicjatorkami w znacznej mierze są kobiety.

Trudno określić jednoznacznie, w zakresie jakiej funkcji mieści się działalność prorodzinna kobiet; można powiedzieć bowiem, że jest to zarazem funkcja opiekuńcza, wychowawcza, a także oświatowa, oparta na racjach i motywach religijnych²⁴.

Należy wreszcie wspomnieć o tych przykładach zaangażowania kobiet w życie parafii, które są znakiem wyraźnej promocji jej roli w stosunku do sytuacji choćby w okresie przedsoborowym. Mamy na myśli funkcję doradczą-interwencyjną w różnych komisjach i radach, gdzie kobieta jest zapraszana jako konsultant. Chodzi głównie o rady parafialne, synody diecezjalne czy komisje episkopatu, w których głos kobiety liczy się głównie w problemach dotyczących ochrony zdrowia, rodziny, działalności charytatywnej (w tych też komisjach kobiety są najliczniej reprezentowane – jest ich ok. 80%). Nadal natomiast kobiety są mniejszością w Komisji *Justitia et Pax*, komisji apostołstwa świeckich czy nauki²⁵.

Najwyraźniej promocja roli kobiet uwidacznia się w działalności katechetycznej parafii – zarówno w okresie przed przełomem ustrojowym, kiedy to lekcje religii odbywały się w salkach katechetycznych, jak i obecnie, gdy nauczanie religii ma miejsce w szkole. Kobiety katechetki – zakonnice i świeckie – stanowią liczącą się obecnie pomoc wykwalifikowaną (często są to osoby po studiach teologicznych i *college'ach* katechetycznych). Katechetki to osoby przeważnie młode, zaangażowane niejednokrotnie w inną działalność

²⁴ Tamże, s. 117.

²⁵ Tamże, s. 114.

ność na terenie parafii, np. w organizowanie uroczystości parafialnych, w prace z młodzieżą poza lekcjami, animację liturgiczną itp.

Najwięcej trudności przysparza scharakteryzowanie udziału kobiet w realizacji funkcji administracyjno-gospodarczej parafii. Brakuje dokładniejszych danych dotyczących tego, w jakim stopniu dopuszcza się świeckich – nie tylko kobiety – do funkcji ściśle doradczych i decyzyjnych w sprawach administracyjno-gospodarczych parafii. Nie zostało to dotychczas w Polsce opracowane. W parafiach zachodnioeuropejskich, np. w Niemczech i Belgii, współpraca duchownych i świeckich w tej dziedzinie jest już faktem. Odnosi się wrażenie, iż polscy proboszczowie niechętnie dopuszczają świeckich do tych funkcji, które można by określić jako doradczo-ekonomiczne, choć są oni w zasadzie otwarci na pomoc świeckich.

*

Niniejszy artykuł nie obejmuje w pełni zaangażowania kobiet w życie parafii z powodu braku dokumentacji naukowej na ten temat. Należałoby przeprowadzić dokładne badania dotyczące kobiet, które w parafii mogą być postrzegane nie tylko jako podmiot, ale także jako obiekt zabiegów duszpastersko-pomocniczych. Informacje zawarte w artykule mogą być także impulsem dla kobiet do uświadomienia swych możliwości i roli, jaką mogą podjąć w środowiskach parafialnych w granicach ich specyficznego charyzmatu (dotyczy to kobiet różnych grup zawodowych, np. nauczycielek).

Ważne jest także rozważenie – w tym przypadku przez księży – możliwości uwzględnienia doradczej roli pomocniczej kobiety w parafii w większym niż dotychczas zakresie. Obecną sytuację w tym względzie można wyrazić żartobliwym przypuszczeniem, iż hołduje się ciągle zasadzie pokutującej od wieków, a przyjętej *a priori*, że jeśli kobieta pomyśli samodzielnie, na pewno zamyśla zło. Ten typ rozumowania może się oczywiście odnosić także do świeckich mężczyzn w parafii, dlatego warto by rzetelniej rozważyć możliwość większej otwartości i zaufania do roli, jaką mogą pełnić w parafii świeccy, w tym naturalnie także kobiety.

WOMAN IN THE PARISH AND IN SOCIAL LIFE
ACCORDING TO THE EXPECTATIONS OF THE CHURCH

S u m m a r y

The paper attempts to signal some planes upon which woman's commitment to parochial life may be put into practice. Our reflection refers to the teaching of the Church, especially of the last period, in which not only the significant achievements of women in various provinces of social life and in the Church are highlighted, but also a necessity for further reading out by the woman herself her role and place in the church community according to her given charisma. In particular, it has been emphasized that it is necessary for the woman herself and the clergy in the Church to value her possibilities of putting into practice specific tasks within extensive functions.

Translated by Jan Kłos